

EEN VORSTELIJK BEZOEK TE ROTTERDAM in 1549.

(Bij de prent tegenover den titel.)

Eenige jaren vóór hij afstand deed van den troon achtte Karel de vijfde het om verschillende redenen wenschelijk, zijn zoon en opvolger Filips een reis door de Nederlanden te laten maken en hem in de voornaamste steden te doen inhuldigen. Die tocht door Noord en Zuid is beschreven door een der heeren uit 's Prinsen gevolg, don Juan Christoval Calvete de Estrella (1). In korte trekken wordt hier dat gedeelte der wijdloopige en niet altijd even duidelijke beschrijving, hetwelk op het bezoek aan Rotterdam betrekking heeft, teruggegeven.

Nadat men geheel Vlaanderen en Brabant doorgereisd was, begaf het hooge gezelschap zich over Bergen op Zoom naar Dordrecht, en van daar naar Rotterdam. Hier werd de 22jarige vorst, steeds vergezeld van zijne tante

(1) De volledige titel van dit zeldzame werk luidt: El felicissimo Viaie d'el muy alto y muy Poderoso Principe Don Phelippe, Hijo d'el Emperador Don Carlos Quinto Maximo, desde España à sus tierras dela baxa Alemaña: con la descripcion de todos los Estados de Brabante y Flandes. Escrito en quatro libros, por Iuan Christoval Calvete de Estrella. Con Gracia y Privilegio de la Imperial Majestad, para todos sus Reynos, Estados y Señorios, por quinze Años. En Anvers, en casa de Martin Nucio. Año de M.D.LII. (XVI), 670 en (38) blz. folio. (In de Bibliotheek der gemeente).

Maria van Hongarije, met evenveel pracht en eerbewijzen ontvangen als elders. In de Vroedschap was den 4 September 1549 «gestemmet dat men mede nae vermogen van gemeente ende vande stad wat preparatien maeken sal omme de princelycke inne te halen». Hoe hieraan werd voldaan, zullen de volgende bladzijden doen zien.

Den 27 September deed het hooge gezelschap zijn intocht; Burgemeesteren en Vroedschap begroetten den prins bij zijne landing, die hoogstvermoedelijk bij de oude Hoofdpoort plaats had, terwijl de koningin-weduwe van eene andere zijde de stad binnenkwam. De geheele bevolking was op de been om van de «blyde incomste» getuige te zijn, en geen wonder, want slechts zelden had Rotterdam binnen hare poorten een zoo doorluchtig gezelschap gehuisvest. Onder de menigte, die zich aan de Maaszijde verzameld had, schijnen er zich ook enkelen bevonden te hebben, die een groot houten standbeeld droegen, Desiderius Erasmus voorstellende, als geestelijke gekleed, met een pen in de rechter en een beschreven bord in de linker hand.

Na de eerste begroeting aan de landingsplaats, hield de prins zijn plechtigen intocht in de stad, welke zich in een schitterenden feestdos gestoken had. In dat gedeelte der stad aangekomen, hetwelk tegenwoordig de groote Markt vormt en waar men intusschen het houten beeld opgesteld had, maakte de stoet halt. Burgemeesteren waren van meening geweest, dat zij den doorluchtigen Heer niet waardiger hunne hulde konden bewijzen dan hem door den beroemdsten Rotterdammer welkom te doen heeten; terwijl niemand aan de scherpe tegenstelling dacht, welke eene verwelkoming van den streng Katholieken prins door een humanist als Erasmus moest inhouden. Op het bord, dat Erasmus in de linker hand hield, stonden de volgende woorden geschreven:

Senerissimo Hispaniarum Principi.
 D. Philippo a Burgundia,
 Desiderius Erasmus Roterodamus.

Roterodamus ego non inficiabor Erasmus,
 Ne videar cives deservisse meos.
 Ipsorum instinctu Princeps clarissime salvum
 Ingressum precor ad limina nostra tuum.
 Atque hunc, quo possum studio, commendo popellum,
 Maxime praesidiis Caesare nate tuis.
 Te dominum agnoscunt omnes, te Principe gaudent,
 Nec quicquam toto charius orbe tenent (1).

Het oogenblik, wanneer de stoet stilhoudt om beeld en opschrift nader te beschouwen, is door den heer Ch. Rochussen gekozen als onderwerp van de fraaie pentteekening, waarvan eene reproductie tegenover den titel van dit boekje is geplaatst. Op den voorgrond rechts zien we don Philips, met zijne tante Maria aan zijne rechterzijde en omgeven door een aanzienlijken stoet van edellieden en jonkvrouwen; links staan de Burgemeesteren Hendrick Lourisz. en Anthonis Jacobsz. Besemer met den onlangs benoemden pensionaris Mr. Roelandt Gillisz. van Schapestein, die door hunne eerbiedige houding kracht bijzetten aan de trouw en genegenheid ademende woorden van den grooten Rotterdammer. Uit de vensters der omliggende, rijk versierde huizen slaan

(1) De vertaling hiervan luidt aldus:

Desiderius Erasmus van Rotterdam, aan den doorluchtigen prins van Spanje, Philips van Bourgondie. Ik, Erasmus van Rotterdam, zal het niet ontkennen, opdat het niet den schijn hebbe, dat ik mijne medeburgers in den steek gelaten heb. Op hun aansporing, roemrijke prins, bid ik, dat Uwe komst in onze stad gezegend moge zijn. En dit volk beveel ik met alle kracht, die in mij is, o machtige keizerszoon, in Uwe bescherming aan. Allen erkennen U als hun heer, zij zien in U gaarne hun vorst en zij hebben op de gansche wereld niets dierbaarders dan U.

tal van schoone vrouwen en meisjes, — zooals ze dit door geheel Holland van nature zijn, meldt de hoofschrijver — den belangwekkenden, schitterenden stoet gade, terwijl de prins met aandacht den welkomstgroet leest.

Daarna ging het hooge gezelschap verder. Voordat men de houten brug, over de Oude haven over ging, trok eene kleine eerepoort van groen en takken, versierd met de wapens van Holland en Rotterdam, de aandacht, terwijl zich bovenaan het koninklijk wapenschild vertoonde, bekroond door een keizerlijken adelaar en met dit devies: «Nec spe, nec metu», d. i.: «Noch door hoop, noch door vrees». Daarbij stonden deze verzen:

Nec frigere metu, nec spe lactarier ulla.
Quid nisi magnanimi pectoris indicium (1).

Niet ver van daar had eene vertooning plaats, waarbij door levende personen werd voorgesteld, hoe Jason in het land van Colchis gekomen was om het Gulden Vlies te halen, en hoe Medea, in de tooverkunst meer ervaren dan iemand ter wereld, in liefde voor hem ontbrandde; hoe zij hem onderrichtte op welke wijze hij de verschrikkelijke bewakers van het Gulden Vlies, vooral den draak zou kunnen overwinnen; hoe hij dien vlammen spuwenden draak doodde en diens tanden zaaide, hoe hij den akker beploegde met de woeste stieren, en eindelijk, hoe uit dat zaad vele gewapende mannen geboren werden, die Jason allen overwon, daar ze door Medea's hulp op elkander aanvielen en elkander doodden.

(1) Het is het kenmerk van een dapper gemoed, noch door vrees machteloos te zijn, noch zich door eenige hoop te laten misleiden.

Welke bedoeling de vertooners met deze zinnebeeldige voorstelling gehad hebben, maakt het volgende opschrift duidelijk:

Phryxaeum rutilo spectate hic vellus in auro,
 Clarus quod Colchis substulit Aesonides.
 Hunc propone tibi exemplo ter maxime Princeps,
 Claraque magnanimi facta imitare viri (1).

Dicht bij de plaats, waar de vertooning geschiedde, hing nog een bord met deze woorden:

Si qua adversa premunt, virtuti fidito, nec tu
 Destituas animum, nam virtus ardua vincit (2).

Van daar ging de stoet naar het raadhuis. De huizen aan weerszijden der straten waren behangen met lakens van verschillende kleuren, voornamelijk rood en wit. Op alle waren de letters P. P. aangebracht, hetgeen zeggen wilde: aan den Prins Don Philips of aan den Vader des Vaderlands (Padre de la Patria), terwijl op andere de spreuk: «Virtus ardua vincit» (3) te lezen was. Langs den geheelen weg — zegt de schrijver der kroniek, — stonden in twee rijen poorters geschaard met brandende fakkels in de hand, zooals in Brabant en Vlaanderen gebruikelijk is. 's Avonds werd in de geheele stad feest gevierd.

(1) Ziet hier het vlies van Phryxus in geel goud, dat de beroemde zoon van Æson uit Colchis heeft gehaald. Stel U dezen tot voorbeeld, driewerf grootste prins, en volg de roemrijke daden van den held na.

(2) Als U soms tegenspoeden kwellen, vertrouw dan op Uwe dapperheid en laat den moed niet zinken, want dapperheid komt de grootste moeilijkheden te boven.

(3) Dapperheid komt de grootste moeilijkheden te boven.

Den volgenden morgen ging de Prins ter misse in de groote of St. Laurenskerk — een zeer fraai gebouw, zoo fraai en zindelijk en rijk als alle kerken op dit eiland (!), voegt de schrijver er bij, — in welker nabijheid het huis van Erasmus' ouders stond, een klein huis, met een luifel er voor. Ofschoon de hovelingen, naar het schijnt, wel eenigszins den neus optrokken voor die onaanzienlijke woning en het kleine vertrek, waarin Erasmus geboren was, werd het toch, omdat zulk een beroemd man er het eerste levenslicht aanschouwd had, door de voornaamste heeren en ridders van het hof bezocht.

Of er dien dag nog meerdere feestelijkheden plaats hadden, meldt don Christoval niet; alleen voegt hij nog aan zijn verslag toe, dat er uit Utrecht paarden werden aangevoerd ten behoeve van den Prins, de Koningin en eenige leden der hofhouding, waarmede het gezelschap den volgenden dag de stad verliet en den tocht naar Delft en den Haag aanvaardde.

Moge dit vorstelijke bezoek der goede stad Rotterdam al geen voordeel hebben opgeleverd, het heeft toch aanleiding gegeven tot de oprichting van een blijvend standbeeld van Desiderius Erasmus (1) en mag dus daarom reeds belangrijk genoemd worden voor de geschiedenis der Maasstad.

(1) Zie het feuilleton: «Over de standbeelden van D. Erasmus» in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 22, 23 en 24 Juni 1886.
